

บทที่ 5

อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย” ผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้มาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาและความต้องการแนวทางในการประกอบอาชีพของชุมชน

สภาพปัญหาของชุมชนเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีหลายประเด็นที่มีความสำคัญควรได้รับการแก้ไข จากการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเชิงลึกแล้วนำมาวิเคราะห์ พบว่า ชาวบ้านมีหนี้ครัวเรือนเป็นจำนวนมาก และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตประจำวันค่อนข้างสูง จากปัจจัยข้อนี้ส่งผลให้ชาวบ้านขาดงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการลงทุนทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทางสร้างสรรค์ ชาวบ้านขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองทำอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ใช้ชีวิตทำตามต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่นโดยใช้ประสบการณ์ที่ได้รับในปีก่อน ๆ เป็นฐานในการปฏิบัติ ไม่มีการศึกษาองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติม จากปัจจัยข้อนี้ส่งผลให้ชุมชนขาดการพัฒนาอาชีพ ไม่มีการต่อยอดอาชีพ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ชุมชนถูกฝังหัวให้ยึดอาชีพเดิมอยู่ภายใต้การครอบงำของนายทุนและพ่อค้าคนกลางและถูกเอารัดเอาเปรียบมาโดยตลอด ชาวบ้านทำการเกษตรเชิงเดี่ยวโดยยึดอาชีพการทำไร่ยาสูบเป็นหลัก ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำสืบเนื่องกันมาจากรุ่นสู่รุ่นโดยไม่คิดทำอาชีพอื่นถึงแม้ว่าบางฤดูกาลอาจต้องเสี่ยงกับสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวนก็ตาม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าชาวบ้านไม่มีเงินทุนที่จะทำอาชีพอื่นประกอบกับการทำไร่ยาสูบนั้นชาวบ้านจะได้รับเงินทุนเริ่มแรกที่บริษัทและหน่วยงานที่รับซื้อใบยา บังคับให้ชาวบ้านต้องกู้ในรูปของวัสดุปลูก เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอื่น ๆ ซึ่งถ้าชาวบ้านไม่ใช้วัสดุของบริษัท บริษัทก็จะไม่รับซื้อใบยาจากชาวบ้าน โดยบริษัทและหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับซื้อใบยาจะคิดดอกเบี้ยและเงินต้นจากราคาวัสดุดังกล่าว ชาวบ้านเมื่อไม่มีเงินทุนจึงจำเป็นต้องกู้และทำตามเงื่อนไขทั้งที่รู้ว่าถูกเอารัดเอาเปรียบ ชาวบ้านเสี่ยงต่อการเป็นโรคในระยะยาว เนื่องจากขาดองค์ความรู้ในการใช้ยาฆ่าแมลง เสี่ยงต่อการขาดทุนแบบล้มละลายในกรณีที่เจอปัญหาสภาพความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศซึ่งเคยปรากฏอยู่บ่อยครั้ง เช่น เกิดฝนตกน้ำเอ่อล้นแปลงยาสูบทำให้ยาสูบยืนต้นตายเกิดโรคระบาดทำให้ใบยาหักงอ เนื่องจากอากาศที่หนาวเย็นเหล่านี้ เป็นต้น เสี่ยงต่ออัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกขณะเนื่องจากชาวไร่ยาสูบต้องนำใบยาที่เก็บมาจากต้นแล้วนำไปผึ่งในโรงเรือน เมื่อใบยาสูบแห้งก็จะกลายเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี ซึ่งเหตุอัคคีภัยดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นทุกปี ชาวบ้านมีความเชื่อว่าถ้าผลิตใบยาสูบได้มากก็จะได้เงินมากโดยไม่ได้คิดถึงผลเสียที่แฝงอยู่ เช่น ต้องใช้แรงงานมากขึ้น ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นค่าโรงเรือน ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ชาวบ้านเพิ่มความเสี่ยงต่อการรับพิษจากสารเคมีมากขึ้น ในขณะที่ปริมาณของต้นยาสูบเพิ่มขึ้นแต่คุณภาพของใบยาสูบลดลงส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีราคาตกต่ำตามคุณภาพของใบยาสูบ ชาวบ้านขาดความตระหนักถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดมลภาวะของอากาศ และปุ๋ยเคมีจะทำลายโครงสร้างของดินในระยะยาว เมื่อฝนตกชะล้างผิวดินจะทำให้สารเคมีที่ตกค้างไหลลงสู่แม่น้ำลำคลองส่งผลให้ปลาและสัตว์เลี้ยงต้อง

ตาย ปลาบางชนิดสูญพันธุ์ เช่นปัจจุบันจะไม่พบเห็นปลาทองซึ่งเป็นปลาขนาดเล็กที่มีรสชาตินุ่มอร่อย ปลาไส้ตัน นิยมนำมาทำน้ำปลา ปลากระทงเครื่อง ปลาแขยงมอญ เป็นต้น ซึ่งเมื่อก่อนปลาเหล่านี้จะมีเป็นจำนวนมากในลำน้ำยม นอกจากนี้สารเคมีส่วนหนึ่งจะซึมลงสู่ใต้ดินและถูกเก็บสะสมอยู่ในแหล่งน้ำใต้ดินซึ่งเป็นอันตรายต่อการนำมาใช้อุปโภคบริโภค สัตว์ประเภทไส้เดือนต้องตายและสูญพันธุ์ ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันในไรยาสูบจะไม่พบไส้เดือนซึ่งเป็นสัตว์ที่มีประโยชน์ต่อเกษตรกร สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านไม่ถูกสุขลักษณะและสุขอนามัย เหตุเนื่องมาจากชาวบ้านต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปประกอบอาชีพในไรยาสูบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต ชาวบ้านจะออกไปเก็บใบยาก่อนสว่างและจะปฏิบัติงานจนเสร็จกระบวนการในแต่ละวันจนถึงใกล้เวลาพลค่ำทำให้ไม่มีเวลาดูแลรักษาความสะอาดบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การกินอยู่เป็นแบบอยู่ให้ผ่านไปวัน ๆ จากปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และสุขอนามัยของชาวบ้าน ชาวบ้านมีรายได้ไม่คุ้มรายจ่าย จะเห็นได้จากเมื่อจบฤดูกาลทำไรยาสูบ ในแต่ละปีชาวบ้านสรุปรายได้ไม่คุ้มกับรายจ่าย มีเงินเหลืออยู่บ้างบางส่วนเมื่อคิดค่าแรงงานในครัวเรือนและเวลาที่ลงทุนไปกับการทำไรยาสูบแล้วจะพบว่าขาดทุน อีกทั้งในร่างกายของชาวบ้านยังได้รับและสะสมสารพิษไว้อย่างไม่รู้ตัว ชาวบ้านในชุมชนหลายคนตายแบบไม่รู้สาเหตุ หลายรายตายด้วยโรคมะเร็ง ชาวบ้านขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดความรู้เท่าทันในกลไกของพ่อค้า ดังจะพบว่าเมื่อชาวบ้านได้ผลผลิตก็จะถูกพ่อค้าเป็นผู้กำหนดราคาของผลผลิตและรับซื้อบนความได้เปรียบของผู้ซื้อ ชาวบ้านจะถูกเอาเปรียบตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ คือถูกบังคับให้ต้องใช้วัสดุปลูก ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืชจากบริษัท ต้องทำตามเงื่อนไขของบริษัทและหน่วยรับซื้อใบยา ถูกจำกัดความขึ้นของใบยาสูบ สุดท้ายถูกกำหนดราคาซื้อใบยาสูบจากบริษัท เป็นต้น เมื่อบริษัทรับซื้อใบยาเต็มจำนวนตามความต้องการของบริษัทแล้วก็จะหยุดรับซื้อทันที ทำให้ชาวบ้านบางรายยังมีใบยาเหลือค้างปีเป็นจำนวนมาก เหตุที่ชุมชนต้องประสบกับปัญหาดังกล่าวมานี้อาจเป็นเพราะว่าขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังจะเห็นได้จากชุมชนจะทำอาชีพปลูกยาสูบเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยวโดยเชื่อว่าทำคราวละมาก ๆ ยิ่งมากจะยิ่งดีซึ่งไม่คำนึงถึงหลักความพอประมาณ และการปลูกพืชเชิงเดี่ยวของชาวบ้านเมื่อสภาพอากาศแปรปรวนจะทำให้พืชผลการเกษตรในฤดูนั้นล้มสลาย ชาวบ้านไม่มีรายได้จากทางอื่นซึ่งขาดหลักการมีภูมิคุ้มกัน ชาวบ้านขาดองค์ความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับพืชที่ปลูก และขาดความรู้ถึงผลเสียที่จะตามมาทั้งด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ สังคมขาดความเข้มแข็ง ราคาผลผลิตขึ้นอยู่กับข้อกำหนดราคาของนายทุน ผลพวงจากการทำไรยาสูบยังทำลายสภาพดิน แหล่งน้ำ และสัตว์น้ำ สังคมที่เคยเกื้อกูลซึ่งกันและกันมีความสัมพันธ์ที่จืดจางลง เป็นเพราะขาดหลักวิชาการและคุณธรรมในการทำงาน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

ผลการศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพของชุมชนในเขตตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย พบว่า กิจกรรม “การปลูกกล้วยสำหรับบริโภคในครัวเรือน” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการผลิตของกิน ของใช้เพื่อลดรายจ่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็งในระดับครัวเรือนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความเป็นอยู่แบบ “พออยู่ พอกิน” เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง และผลที่ได้รับจากการสะท้อนบทเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปลูกกล้วย ประโยชน์ของกล้วย และการขยายพันธุ์กล้วย เห็นแนวทางในการลดรายจ่ายในครัวเรือนและสามารถสร้างรายได้เสริมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกล้วย เห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและพึ่งพาตนเองแบบครอบครัวเข้มแข็ง สามารถลงมือทำได้ทันทีและทำได้จริง และนอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายยังเห็นว่า

กิจกรรมการปลูกกล้วยในครัวเรือนสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนเพื่อสร้างความพออยู่พอกินให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี

กิจกรรม “การทำกล้วยเคลือบช็อคโกแลต” เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกทักษะการร่วมมือกันแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ส่งเสริมระบบการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนช่วยให้ครอบครัวอยู่ดี กินดี สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สามารถทำได้ทันที และผลที่ได้รับจากการสะท้อนบทเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยสามารถทำกล้วยเคลือบช็อคโกแลตและบรรจุหีบห่อได้ กลุ่มเป้าหมายเห็นแนวทางในการสร้างรายได้ในครัวเรือนจากการแปรรูปผลิตภัณฑ์จำหน่าย เห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองแบบครอบครัวเข้มแข็งและยังมีความเห็นว่ากิจกรรมการทำกล้วยเคลือบช็อคโกแลตสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนช่วยให้ชุมชนอยู่ดี กินดี สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและทำได้ทันที

กิจกรรม “การทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง” เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนให้เกิดความมั่งมี ศรีสุข เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติงานกลุ่มช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีทักษะในการประกอบอาชีพทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงจำหน่ายเป็นรายได้เสริมเพิ่มรายได้และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงสามารถทำได้ทันที และผลที่ได้รับจากการสะท้อนบทเรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม พบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สามารถทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงได้ กลุ่มเป้าหมายเห็นแนวทางในการลดรายจ่ายในครัวเรือน เห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง ด้วยระบบเครือข่ายร่วมพัฒนาและเสริมสร้างให้ชุมชนมีทักษะในการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และยังมีความเห็นร่วมกันว่ากิจกรรมการทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงโดยใช้วิธีรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน สามารถนำผลผลิตไปใช้ได้จริงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับพืชไร่และพืชผักในครัวเรือนเพิ่มคุณภาพของพืชผักปลอดสารพิษจำหน่ายได้ราคาสูงขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อีกทั้งยังสามารถผลิตปุ๋ยนำไปจำหน่ายได้ เป็นแนวทางที่ช่วยให้ชุมชนเกิดความมั่งมีศรีสุข ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและทำได้ทันที ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยและกลุ่มผู้นำชุมชนได้ร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานในการคิดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน มีการกำหนดกิจกรรมที่จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของชุมชนบนฐานข้อมูลสภาพปัญหาชุมชนที่ได้ศึกษามาเป็นอย่างดีและเป็นปัญหาที่แท้จริง จึงทำให้สามารถกำหนดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มทักษะการดำรงชีวิตของชุมชนโดยอาศัยการบูรณาการทุนชุมชน วัฒนธรรมชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้านนำมาประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนเงื่อนไขความรู้และใช้หลักคุณธรรมในการทำงาน ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดให้มีขึ้นนี้มุ่งหวังให้เป็นกิจกรรมต้นแบบนำร่องและเป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองในระดับครัวเรือนและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชน โดยพิจารณาลักษณะของกิจกรรมที่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วยระดับ “พออยู่ พอกิน” ระดับ “อยู่ดี กินดี” และระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ตามหลักของความพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตยา มานะกุล (2550) ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเอกสาร

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น และควรจะเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการโดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียวต้องมองสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อม ๆ กันด้วย รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554) ทำวิจัยเรื่อง การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า แนวทางการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่สำคัญที่สุดคือ ภาครัฐหรือมหาวิทยาลัยในเขตบริการของชุมชนควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนในเรื่องการทำบัญชีการออม และให้ความรู้ด้านแนวทางการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่ออายุขัยโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน และคนวัยทำงาน พระสมศักดิ์ สุจิตโต (ถมทรัพย์) (2555) ได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กันยลีนี ปัญญาภิวงค์ (2556) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านการเชื่ออำนาจควบคุมตนเอง และด้านการสนับสนุนทางสังคม และแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการจัดการตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าชุมชนควรจัดโครงการที่เป็นประโยชน์เพื่อสร้างความสามัคคีภายในชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติวัจน์ พัฒน์เจริญ และคณะ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของทหารกองประจำการสังกัดกองทัพบก ผลการวิจัยพบว่า ทหารกองประจำการสังกัดกองทัพบกมีเจตคติต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

2) ความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่ออาชีพที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่ออาชีพที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจต่ออาชีพที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มเป้าหมายพึงพอใจต่อกิจกรรมอาชีพ “การปลูกกล้วยสำหรับบริโภคในครัวเรือน” กิจกรรมอาชีพ “การทำกล้วยเคลือบช็อคโกแล็ต” และกิจกรรมอาชีพ “การทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง” อยู่ในระดับมากที่สุด และเห็นว่ากิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม สามารถเป็นแนวทางอาชีพให้กับชุมชน ช่วยให้ชุมชนอยู่ดี กินดี สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและทำได้ทันที ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการปลูกกล้วย การทำกล้วยตากเคลือบช็อคโกแล็ต และการทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง พอใจและเห็นแนวทางในการลดรายจ่ายในครัวเรือน และสามารถสร้างรายได้เสริมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกล้วย พอใจในกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม และเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการผลิตของกิน ของใช้ เพื่อลดรายจ่าย ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองแบบครอบครัวเข้มแข็งจากการสร้างรายได้ในครัวเรือนโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์จำหน่าย พอใจและเห็นว่ากิจกรรมการทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงโดยใช้วิธีรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน สามารถนำผลผลิตไปใช้ได้จริงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเห็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มั่นคงเข้มแข็ง ด้วยระบบเครือข่ายร่วมพัฒนาและเสริมสร้างให้ชุมชนมีทักษะในการประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งทุกประเด็นกลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ที่สุดเช่นกัน ผลที่ได้เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมอาชีพต่างๆให้กับชุมชนนั้นผู้วิจัยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานการคิดในการทำวิจัย เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทุกขั้นตอนของการวิจัย นำข้อมูลที่แท้จริงที่ถูกต้องเก็บอย่างหลากหลายวิธีทั้งข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ และทุติยภูมิมาใช้ในการวิเคราะห์ รวมทั้งใช้แนวทางการศึกษาและพัฒนาตามหลักการเข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนา ออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ได้ผลการวิจัยที่เที่ยงตรงชัดเจนสามารถนำไปใช้ตัดสินใจพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริง

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การทำอาชีพสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ชุมชนมีรายได้ที่ดีพออยู่พอกิน อยู่ดีกินดีมีความยั่งยืนส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เมื่อชาวบ้านมีสภาพความเป็นอยู่และมีเศรษฐกิจในครัวเรือนที่ดีครอบครัวมีศรีสุขจะสามารถคิดสร้างสรรค์อาชีพที่เป็นนวัตกรรมใหม่ได้และจะเป็นฐานสำคัญที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งอย่างมั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชนสืบต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการแนวทางในการประกอบอาชีพของชุมชน

จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการแนวทางในการประกอบอาชีพของชุมชนในเขตตำบลทับผึ้ง อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย พบสภาพปัญหาของชุมชนพอสรุปได้ ดังนี้

1) ชุมชนยังขาดความเชื่อมั่นต่อผลที่จะได้รับจากการทำอาชีพเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ชุมชนมีหนี้สินในครัวเรือนมากทั้งหนี้ในระบบและหนี้นอกระบบ

3) ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ชุมชนต้องการทำอาชีพที่เห็นผลตอบแทนเร็วและมีปริมาณมากโดยไม่คำนึงถึงผลเสียและผลกระทบในทางลบที่จะเกิดขึ้นตามมา

5) ชุมชนยังมีความเชื่อกับการทำอาชีพปลูกยาสูบซึ่งที่รู้ว่าเป็นอาชีพที่ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน

6) ชุมชนถูกเอาเปรียบจากนายทุนและพ่อค้าคนกลาง

อาชีพที่ชุมชนเห็นว่าเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยกิจกรรมอาชีพ “การปลูกกล้วยสำหรับบริโภคในครัวเรือน” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการผลิตของกิน ของใช้ เพื่อลดรายจ่าย ทำให้เกิดความเข้มแข็งในระดับครัวเรือนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความเป็นอยู่แบบ “พออยู่ พอกิน” เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

กิจกรรมอาชีพ “การทำกล้วยเคลือบช็อคโกแลต” เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกทักษะการร่วมมือกันแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ส่งเสริมระบบการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนช่วยทำให้ครอบครัวอยู่ดี กินดี สร้างความสามัคคีให้ชุมชน เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

และกิจกรรมอาชีพ “การทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง” เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนให้เกิดความมั่งมี ศรีสุข เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เน้นการฝึกทักษะการปฏิบัติงานกลุ่ม ช่วย

ส่งเสริมให้ชุมชนมีทักษะในการประกอบอาชีพทำปุ๋ยจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง จำหน่ายเป็นรายได้เสริมเพิ่มรายได้ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่แต่ละครัวเรือนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ชุมชนมีความพึงพอใจต่ออาชีพที่เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.66$)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การนำกิจกรรมที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ และทำให้ชุมชนมีความพอมีพอกิน อยู่ดีกินดี และมีศรีสุขได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้นำท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐ ต้องจัดเวทีหรือกิจกรรมหรือใช้ช่องทางอื่น ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้
2. ครัวเรือนที่นำกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปใช้ต้องทำอย่างตั้งใจและมีความมุ่งมั่น อดทนและซื่อสัตย์โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินงาน
3. ครัวเรือนสามารถประยุกต์แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามตัวอย่างกิจกรรมไปใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมกับปัจจัยและบริบทของแต่ละครัวเรือน
4. ผู้นำท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐควรจัดการเรื่องการตลาดเพื่อรองรับผลผลิตชนิดต่าง ๆ ที่เป็นผลพวงของการทำกิจกรรมของชุมชนโดยอาจจัดให้มีระบบสหกรณ์การเกษตร
5. ผู้นำท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐควรจัดการเรื่องการควบคุมและรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน
6. ผู้นำท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ และนอกจากนี้ควรต้องส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอย่างหลากหลาย และสิ่งสำคัญคือควรให้ความรู้เรื่องการตลาดแก่ชาวบ้านอย่างครบวงจร
7. ภาครัฐควรจัดหาแหล่งเงินทุนที่เป็นเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำสำหรับชุมชนที่ต้องการทำกิจกรรม